Talous ja tutkimus
Lauri Lehmusoja

18.2.2025

Eduskunnan talousvaliokunnalle

Hallituksen esitys laiksi eräiden suurten ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvityksestä HE 207/2024 vp

Kiitän mahdollisuudesta lausua otsikkoasiassa. Lausuntonani esitän seuraavaa.

Esitys on keskeisen tärkeä ja tulisi käsitellä mahdollisimman ripeästi

Elinkeinoelämän keskusliitto EK kannattaa ehdotettua ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvitystä.

EK on sitoutunut EU:n ja Suomen ilmastotavoitteisiin sekä 1,5 asteen ilmastopolitiikkaan. Elinkeinoelämä on muun muassa laajalla tiekarttatyöllään vahvasti tavoittelemassa Suomen hiilineutraalisuutta vuodelle 2035. Tiukatkin ilmastotavoitteet on mahdollista saavuttaa yritysten kilpailukyky ja kansalaisten ostovoima säilyttäen Suomessa ja Euroopassa, mutta politiikkaohjauksen on oltava johdonmukaista ja ennakoitavaa.

Elinkeinoelämä painottaa, että samalla kun päästöjä vähennetään, on huolehdittava yritysten mahdollisuudesta investoida ja pärjätä kansainvälisessä kilpailussa. Päästöjä on vähennettävä kustannustehokkaasti, markkinaehtoisesti ja teknologianeutraalisti.

Energiamurros muokkaa nyt vauhdilla markkinaympäristöä niin Suomessa, Euroopassa kuin maailmallakin. Ilmastopäästöjä aiheuttavista fossiilisista poltto- ja raaka-aineista halutaan eroon, ja ratkaisut siihen ovat nopean teknologisen kehityksen ansiosta suurimmilta osin paitsi olemassa, myös kustannuksiltaan kilpailukykyisiä.

Suomi on tässä kilpailussa hyvässä lähtötilanteessa. Meillä on viime vuosina investoitu mittavasti päästöttömän sähköntuotannon kasvattamiseen ydinvoimalla, tuulivoimalla ja aurinkovoimalla, ja sähkön tuotannostamme jo yli 95% on päästötöntä. Suomeen on lisäksi suunnitteilla kymmenillä miljardeilla investointeja maa- ja merituulivoimaan sekä aurinkovoimaan ja nykyisten ydinvoimaloiden käyttöiän pidentämiseen.

Talous ja tutkimus
Lauri Lehmusoja 18.2.2025

Olennaista on, että hallitus pyrkii ponnekkaasti vauhdittamaan käynnissä olevaa investointiaaltoa päästöttömän sähkön tuotantoon ja käyttöön.

Tammikuun 2025 lopussa EK:n vihreiden investointien dataikkunaan kirjattujen investointien ja -suunnitelmien kokonaisvolyymi oli 287 miljardia euroa. Tästä kokonaishankekannasta 88 % on esiselvitys- tai suunnitteluvaiheessa, ja on selvää, että suunnitelmista toteutuu vain murto-osa. Ehdotetulla investointihyvityksellä on nähdäksemme merkittävä vaikutus siihen, että mahdollisimman moni hanke toteutuisi.

Ehdotetun lain mahdollisimman viivytyksetön käsittely eduskunnassa on ensiarvoisen tärkeää. Tätä puoltaa kriisi- ja siirtymäpuitteiden lyhyen voimassaoloajan lisäksi se, ettei investointihyvityksen hakumahdollisuuden avaamista ehdotetun voimaantulosäännöksen mukaisesti 19.12.2024 alkaen ole valitettavasti voitu toteuttaa.

Vaikutusten arvioinnista

Investointihyvityksen vaikutukset julkiseen talouteen on hallituksen esityksessä arvioitu epäjohdonmukaisesti. Investointihyvityksen on arvioitu pienentävän verotuloja voimassaoloaikanaan yhteensä 0,9 – 2,3 miljardia euroa. Tämä vaikutusarvio on laadittu staattisesti, olettaen, että kaikki investointihyvitykseen oikeuttavat investoinnit olisivat toteutuneet sellaisenaan ilman investointihyvitystäkin.

Koko investointihyvityksen tarkoituksena on aikaansaada sellaisia ilmastoneutraaliin talouteen tähtääviä suuria investointeja, jotka eivät ilman investointihyvitystä toteutuisi Suomessa. Ehdotetun lain 11.1 §:ssä ja 16.1 §:ssä on vielä erikseen nimenomaisesti säädetty, että tämä on tuen myöntämisen edellytys.

Tähän nähden EK katsoo, että vaikutusarvioiden oletukset ovat ylivarovaisia. Vaikka investointihyvityksen vaikutuksia investointien toteutumiseen on luonnollisesti vaikea tarkasti arvioida, ei niitä tässä yhteydessä tule jättää huomiotta.

Huomioita eräistä yksityiskohdista

Investointihyvityksen EU-oikeudellisesti mahdollistavat väliaikaiset kriisi- ja siirtymäpuitteet ovat voimassa kuluvan vuoden loppuun saakka. Mikäli niiden voimassaoloa jatkettaisiin, olisi aiheellista pidentää investointihyvityksen myöntämisen aikarajaa nyt ehdotetusta.

Mikäli investointihyvityslaki tulee aikarajan pidentämisen johdosta tai muutoin uudelleen valmisteltavaksi ja tarkasteltavaksi, olisi perusteltua harkita uudelleen ehdotetussa 6 §:ssä säädettävää rajausta, jonka mukaan investoinnin tekevän yrityksen omia palkkakustannuksia ei voi laskea osaksi investointihyvityksen perusteeksi kelpaavia

investointikustannuksia. Ehdotettu säännös on epäjohdonmukainen, sillä ulkopuolisen palveluntarjoajan lasku voi olla investointihyvitykseen oikeuttava investointikustannus myös palkkakulujen osalta. Myöskään hallinnollinen taakka ei tästä muutoksesta olennaisesti lisääntyisi, sillä hankekohtaista palkkakustannusten seurantaa on kirjanpidollisista syistä yleensä tehtävä yrityksissä joka tapauksessa.

Samoin tulisi harkita investoinnin 50 miljoonan euron alarajan oikeaa tarkastelutasoa. Nyt ehdotetussa 2 §:ssä ehdotetaan alarajaa tarkasteltavaksi yksittäisen hankkeen tasolla. Sen sijaan investointihyvityksen 150 miljoonan euron enimmäismäärä laskettaisiin ehdotetun 7 §:n mukaan konsernikohtaisesti. Olisi perusteltua, että alarajan ja ylärajan tarkastelutaso olisi sama siten että myös alarajaa tarkasteltaisiin konsernin tasolla. Konsernikohtainen laskenta mahdollistaisi sen, että esimerkiksi kolmen eri tytäryhtiön tehdaslaitoksiin tehtävä, kokonaisuutena yli 50 miljoonan euron suuruinen, mutta yksittäisessä tehtaassa 50 miljoonaa euroa alittava investointi olisi investointihyvityksen soveltamisalan piirissä.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Lauri Lehmusoja
Veroasiantuntija